

IRREGULARITATS OBSERVADES EN ELS ESCUTS CEFÀLICS I PLAQUES VENTRALS DE TRES EXEMPLARS DE *MALPOLON MONSPESSULANUS* (HERMANN), 1804

Per FRANCESC JUNYENT

Rebut: abril 1981

RÉSUMÉ

Irrégularités observées sur les écussons céphaliques et les plaques ventrales de trois exemplaires de *Malpolon monspessulanus* (Hermann), 1804

Les trois exemplaires dont nous nous occupons, provenaient de la Plaine de Vic (Osona) et présentaient des irrégularités sur le nombre des écussons céphaliques et sur la disposition des plaques ventrales. L'exemplaire A (Image 1) montrait 2-3 temporales sur un côté, tandis que sur l'autre, il en montrait 2-4. L'exemplaire B (Image 2) montrait 2-3 temporales sur un côté et 3-3 sur l'autre. L'exemplaire C (Image 3) avait 3 postoculaires et 3 temporales antérieures. Aussi, il montrait 9 supralabiaux, dont le cinquième et le sixième bordaient l'oeil, détail assez fréquent qui ne le fait pas exceptionnel. En outre, l'exemplaire A (Image 4) avait la plaque ventrale n.^a 45 divisée et se déplaçait sur la gauche. A cause de cela, on comptait une plaque de plus sur ce côté. Sur l'exemplaire B (Image 5) on observait la même irrégularité de l'exemplaire A, mais sur la plaque n.º 31 et, maintenant, se déplaçant sur la droite. L'exemplaire C ne montrait aucune anomalie sur les plaques ventrales.

INTRODUCCIÓ

El nombre, la forma i la disposició de les escates, plaques i escuts que recobreixen la pell dels rèptils, adquirixen gran importància per a determinar-los científicament, alhora que són els trets morfològics en els quals es fonamenta llur sistemàtica. Aquest fet es dona perquè els exemplars pertanyents a la mateixa espècie, tret d'alguns casos excepcionals, sempre exhibeixen les mateixes formes en els seus escuts, plaques i escates, alhora que llur nombre es comptabilitza de manera precisa i regular. No obstant això, de vegades, bé que sigui excepcional, alguns exemplars poden mostrar, especialment en el nombre de les escates, anomalies i discrepàncies, les quals no encaixen amb el nombre que els hauria de correspondre en pertànyer a una determinada espècie. Aquest cas, tot i que l'hem observat en d'altres ofidis, es fa molt palès en cadascun dels tres exemplars de Serp verda (*Malpolon monspessulanus*) que són estudiats en aquest treball.

PROCEDÈNCIA, BIOMETRIA, COLORACIÓ I BIOLOGIA

Procedència

Foren capturats en un jardí d'una casa situada als afores de la ciutat de Vic (Osona), els dies 2, 4 i 7 d'octubre de 1964 respectivament.

Biometria

Les mesures d'aquests colúbrids són les següents:

	Cap i cos	Cua
Exemplar A	19,7 cm	6,3 cm
Exemplar B	19,5 cm	5,7 cm
Exemplar C	22,3 cm	7,0 cm

Coloració

Els tres exemplars estudiats presentaven la mateixa lliurea, la qual és la que segueix: El dors era de color grisenc amb petites taques negres a manera d'esquitxos, disposades irregularment. Sobre els escuts cefàlics també s'observaven clapes negres, que es feien més ostensibles en els parietals i en els supraoculars. En canvi, el preocular i els postoculars eren blanquinosos, tonalitat que s'estenia a les labials superiors i a les inferiors, on, a més a més, hi havia taques brunenques ataronjades vorejades de negre. Les plaques ventrals eren blanquinoses amb les vores brunes, la qual cosa conferia un to groguenc a tot el ventre. A l'inframaxil·lar, però, s'hi observaven tres ratlles longitudinals de color bru ataronjat, de les quals les situades als extrems contactaven amb les labials inferiors i eren resseguides de negre.

Biologia

Aquests tres ofidis, com es desprèn de les seves mesures -abans descrites- i del fet de viure al mateix indret, eren exemplars nats, possiblement, d'una mateixa posta realitzada durant l'estiu del mateix any. El biòtop que ocupaven, per bé que es localitzés molt proper als habitatges humans, no és rar en la Serp verda, la qual, molt sovint, freqüenta medis humanitzats (tallers, magatzems, masos, etc.). A la contrada, on foren capturades, hi havia moltes sargantanes (*Podarcis hispanica*), de les quals es devien nodrir, com ho palesa el fet que una de les serps perboqués una sargantana en el moment just de la seva captura. Els tres exemplars s'adaptaren ràpidament a la captivitat, i al cap de pocs dies ja s'alimentaven de les sargantanes que els lliuràvem.

IRREGULARITATS OBSERVADES EN ELS ESCUTS CEFÀLICS I EN LES PLAQUES VENTRALS

1. Irregularitats en els escuts cefàlics

Exemplar A (Fig. 1)

En un costat presentava 2-3 temporals, mentre que en l'altre n'exhibia 2-4. El nombre de temporals posteriors, en aquesta espècie, és variable i pot oscil·lar entre 3 i 4. Ara bé, la irregularitat, en aquest cas, rau en la discrepància numèrica de temporals posteriors en un mateix exemplar, la qual cosa ja cal considerar-la com a poc comuna.

Exemplar B (Fig. 2)

Mostrava 2-3 temporals en un costat i 3-3 en l'altre. En aquest cas la irregularitat és doble, ja que, a més a més de la discrepància numèrica de temporals anteriors, en un cantó en presenta 3, cosa que no és gens freqüent en aquesta espècie, donat que la xifra normal de temporals anteriors és la d'un parell.

Exemplar C (Fig. 3)

Aquesta serp exhibia 3 postoculars, quan normalment els exemplars pertanyents a aquesta espècie només en tenen dos. D'altra banda, mostrava 3 temporals anteriors, en comptes de dos, a cada costat, irregularitat que també es donava en l'exemplar B. A més a més, presentava 9 supralabials, dels quals el cinquè i el sisè vorejaven l'ull. Tanmateix, aquest últim tret, tot i que és rar, no es pot considerar com a excepcional, puix que es dona amb relativa freqüència.

2. Irregularitats en les plaques ventrals

Exemplar A (Fig. 4)

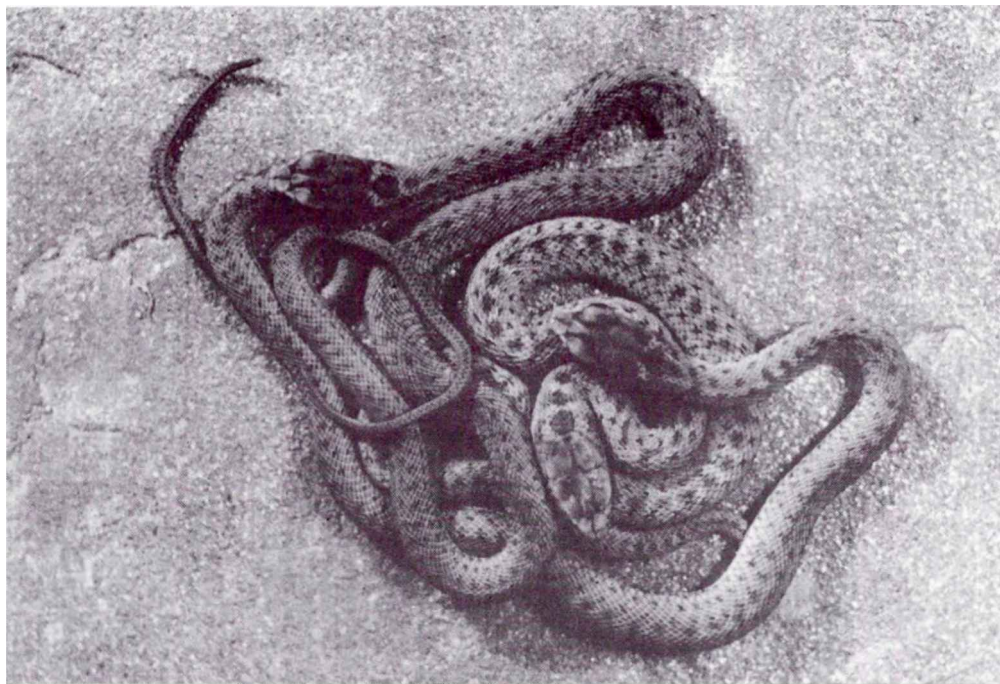
La placa ventral n° 45 era partida i es desdoblava al cantó esquerre, de tal manera que en comptar les plaques ventrals per aquesta banda, se'n comptava una de més (172 (+ 1)).

Exemplar B (Fig. 5)

A la placa n° 31 es dona la mateixa irregularitat que hem comentat en l'exemplar A, per bé que en aquest cas la placa que es dividia era la 31 i el desdoblament es feia palès a la banda dreta (171 (+ 1)).

Exemplar C

No presenta cap anomalia en les plaques ventrals.

Els tres exemplars de *Malpolon monspessulanus* estudiats en el treball.

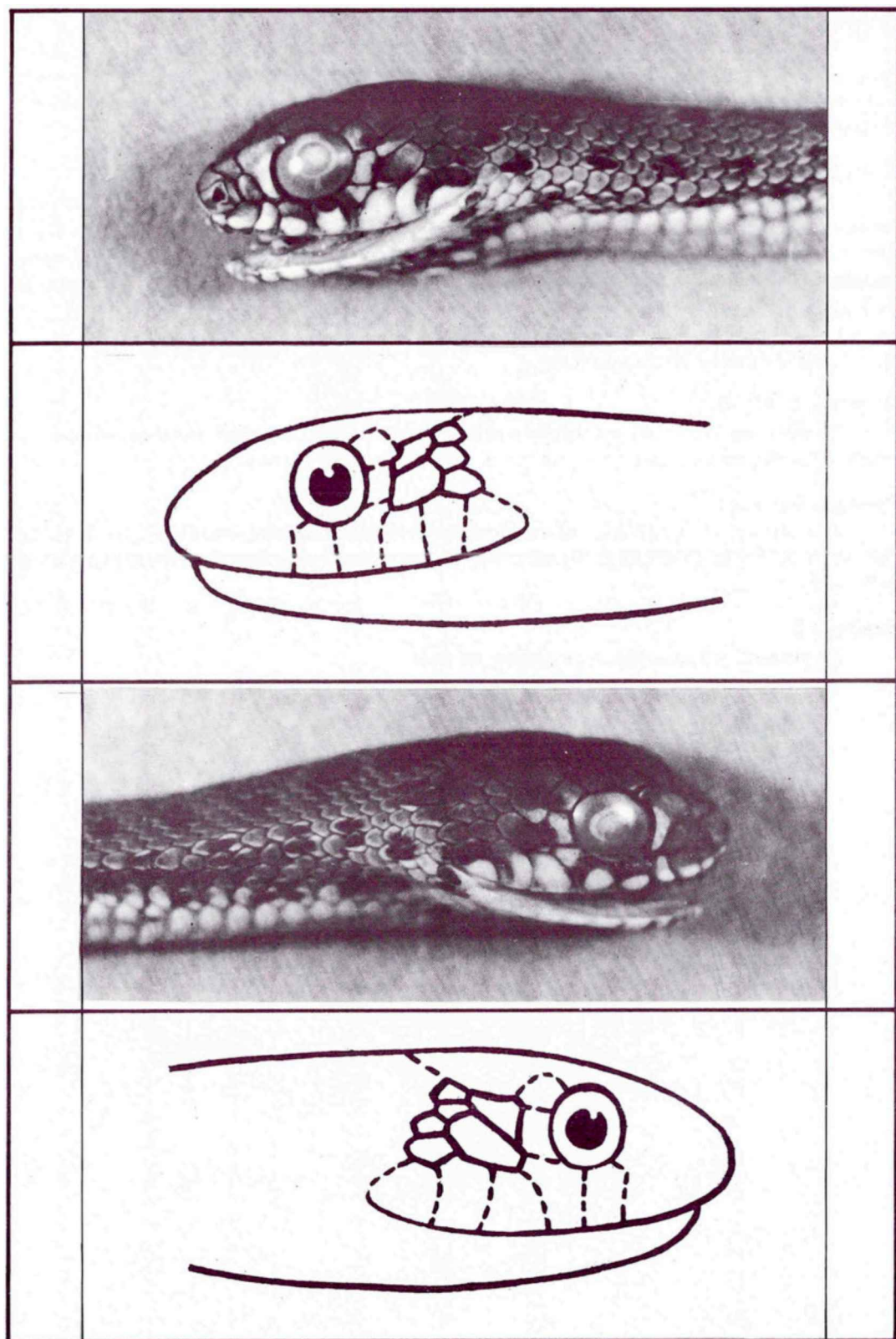

Fig. 1. EXEMPLAR A

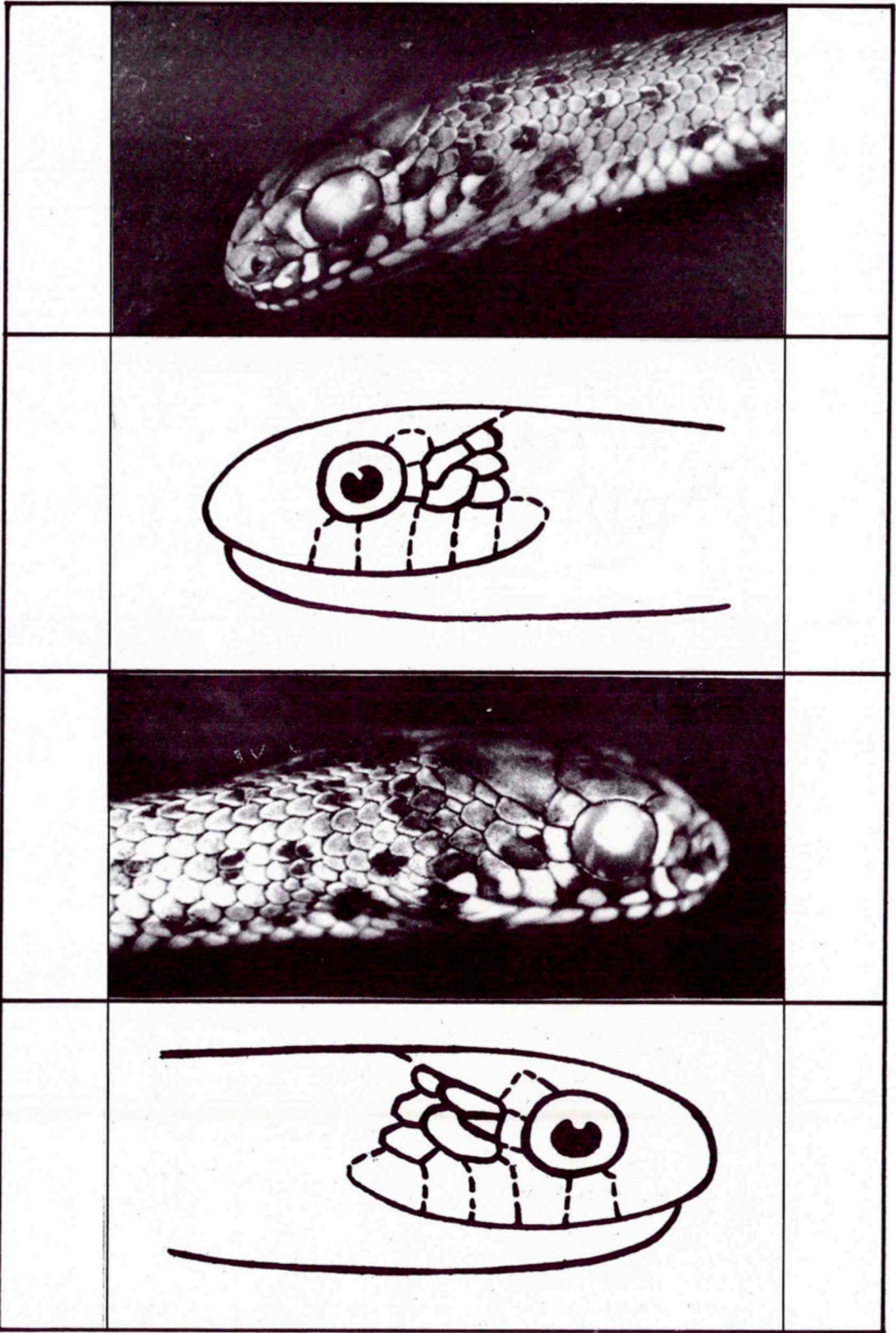

Fig. 2. EXEMPLAR B

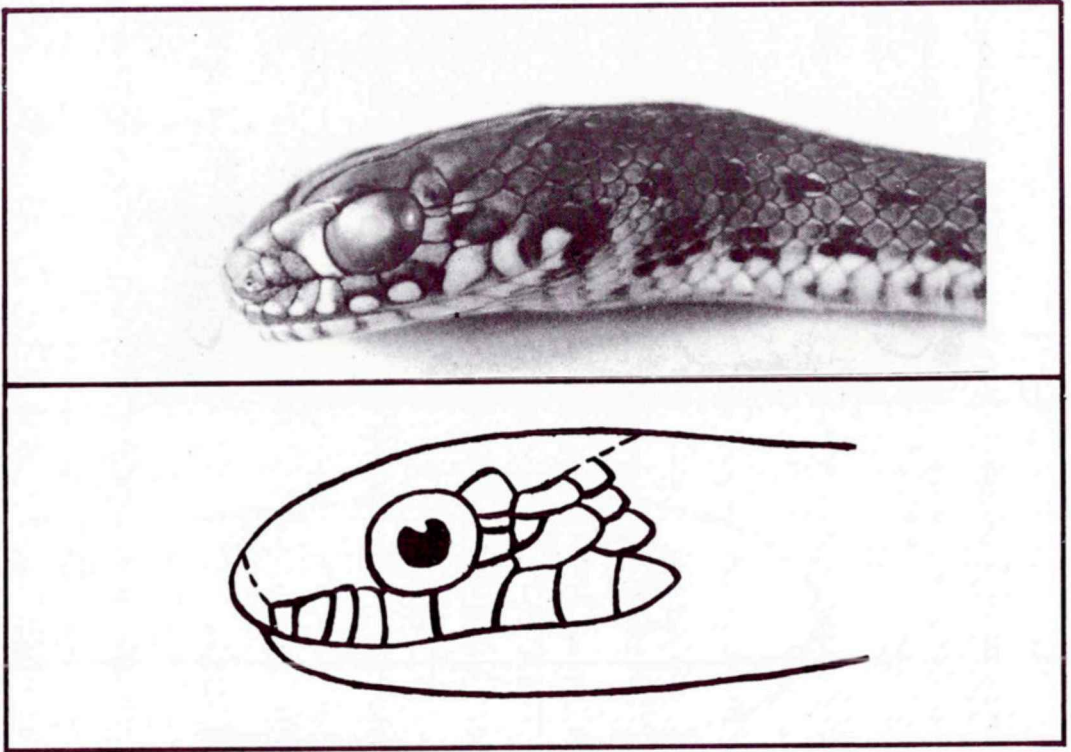

Fig. 3. EXEMPLAR C

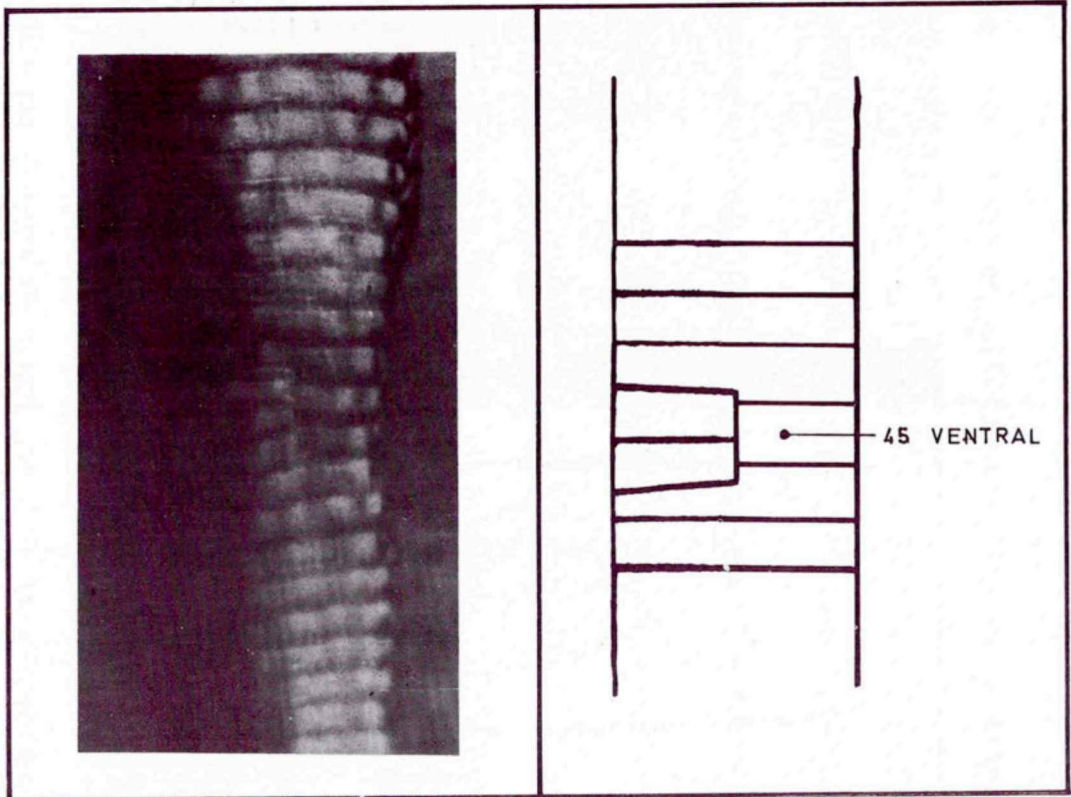

Fig. 4. EXEMPLAR A

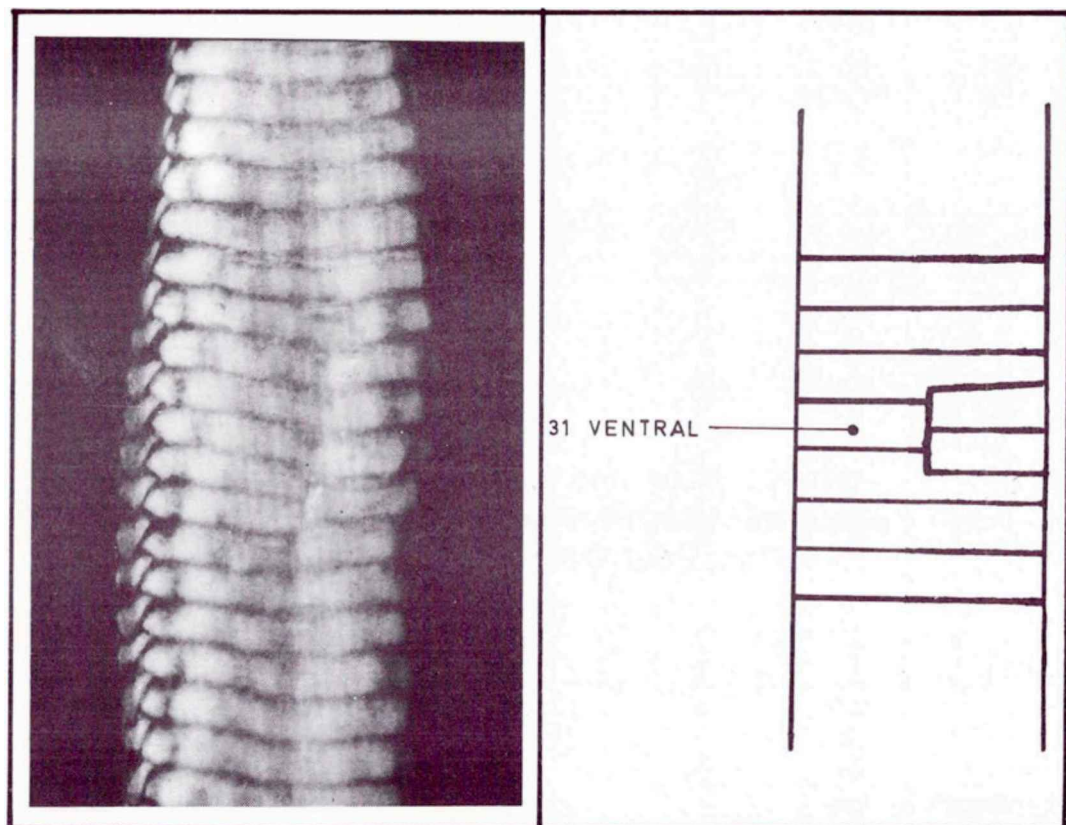

Fig. 5. EXEMPLAR B

BIBLIOGRAFIA (1)

- ANDRADA, J., 1980. *Guía de campo de los Anfibios y Reptiles de la Península Ibérica*. Omega. Barcelona.
- BOULENGER, G.A., 1913. *The Snakes of Europe*. London.
- DOTTRENS, E., 1963. *Batraciens et Reptiles d'Europe*. Delachaux et Niestlé. Neuchatel.
- FRETEY, J., 1975. *Guide des reptiles et batraciens de France*. Hatier. Paris.
- MALUQUER, J., 1917. Les serps de Catalunya. *Mus. Barcin. Scient. Nat. Op. Serp. Zool.*, VII, Barcelona.
- VANDONI, C., 1914. *I rettili d'Italia*. Ulrico Hoepli. Milano.

(1) Només hem consultat els estudis monogràfics de *Malpolon monspessulanus* i, especialment, la part referent al nombre i a la disposició de les escates, escuts i plaques.